

På kollisionskurs

Hr Palme förklarade efter valnederlaget att regeringen skulle komma att eftersträva samförståndslösningar. Hur det blir med den saken lär visa sig under höstriksdagen, då socialdemokraterna fortfarande har majoritet med kommunisternas stöd. Man kan väl tänka sig, att hr Palme och överhuvudtaget regeringens flertal gärna skulle se en möjlighet att under något års manövrerande med lock och pock bringa in folkpartiet, eller en del därav, i sitt politiska underlag.

Men frågan är om han får lov till det. Den nye LO-ordföranden har på fackföreringsrörelsens vägnar kategoriskt förbjudit regeringen att ingå i organiserat samarbete med något borgerligt parti. Så beroende som det socialdemokratiska partiet är av LO i valrörelserna, lär beskedet inte ge hr Palme nämnvärt manöverutrymme. Även om han hellre skulle vilja något annat, förefaller det troligast att regeringen kommer att styra på kollisionskurs.

Ur oppositionens synpunkt skulle en sådan utveckling vara att hälsa med tillfredsställelse. Även om de tre borgerliga partierna närmat sig varandra mycket under de senaste två åren och under valrörelsen bildat en väl fungerande enhetsfront, har det sina svårigheter för koalitioner att hålla samman. En kontinuerlig konfrontation i riksdagen mellan regering och opposition utmynnande i ett nyval i juni skulle hålla oppositionen samman svetsad. Oavsett vilken fråga regeringen skulle välja att falla på, kommer ett sådant val att gälla regeringens respektive

oppositionens förmåga att föra en trygghetsskapande politik. Sysselsättnings-, skatte- och inflationsfrågorna kommer då som hittills i förgrunden. Ett nyval blir i själva verket likt valet 1973. Så mycket mer angeläget blir det för oppositionen att lägga fram ett gemensamt, konsekvent och konkret trygghetsprogram. Lyckas man med det, borde en övertygande valseger ligga inom räckhåll. Med undantag för 1968 års utrikespolitiska krisval har socialdemokraterna inte kunnat stärka sin ställning i något val efter 1962. De är inne i en fallande trend.

I så måtto påminner läget om utvecklingen under 1950-talet, då socialdemokratiens på den tiden starkt markerade karaktär av arbetarparti i takt med ökningen av tjänstemannakategorierna ledde till en kontinuerlig minskning av det socialdemokratiska väljarunderlaget. Man lyckades emellertid bryta trenden genom ATP-striden, som tillförde socialdemokraterna ett betydande tjänstemannastöd. 1962 kan betecknas som det sista tack-samhetsvalet för ATP-reformen. Sedan dess har den extrema socialdemokratiska skattepolitiken — som nu drabbar tom inkomsttagarna i mellanlägena mycket hårt — jämte sysselsättningspolitikens misslyckande fått till följd att den tidigare dominerande ställningen i väljarkåren gått förlorad.

Den avgörande politiska faktorn bakom denna utveckling har varit LO. I början av 1960-talet hade socialdemokraterna möjlighet att bevara röstvinsterna i ATP-valen genom att etablera sig som social-

reformatoriskt välfärdsparti, där det socialistiska inslaget hölls i bakgrunden. Det kan anmärkas att den västtyska socialdemokratiens starka ställning vunnits just i kraft av en sådan politik.

Men LO ville inte. LO krävde jämlikhet, främst långtgående ekonomisk utjämning skattevägen, liksom en socialiseringspolitik inriktad på att steg för steg ge makt-kombinatet SAP-LO kontrollen över företagens investeringar. Därmed skulle cirkeln slutas, politisk och ekonomisk makt skulle till sist ligga i samma hand. Ett socialistiskt Sverige skulle vara ett faktum.

Yrkespolitikerna inom socialdemokratiska partiet har fått betala sin undfallenhet inför LO-funktionärerna med försvagat inflytande både utåt och inåt. LO-chefens röst blir alltmer husbondens röst. Men partiets kris bekymrar uppenbarligen inte den vänsterfalang, som har kontrollen

över LO. Det är betecknande, att LO-ordföranden efter valnederlaget angav som en av orsakerna till detta att man inte tagit makten över företagens investeringar — d v s inte fört en tillräckligt hård socialistisk politik.

Om och när kollisionen mellan regering och opposition kommer, bör man alltså från oppositionens sida upplysa väljarna om att ett nyval inte endast är ett val mellan två olika metoder att skapa social och ekonomisk trygghet. Det blir i grund och botten också ett socialiseringsval — vad hr Palme än säger. Ty vill han eller tvingas han gå in på en sådan linje, är det liksom tidigare ytterst LO som utgör den drivande kraften.

Dess ledning vill ha en målmedveten socialiseringspolitik — och ytterst är det denna politik oppositionen måste definitivt slå tillbaka.